

**Rekomendacje Koalicji Otwartej Edukacji dotyczące materiałów multimedialnych
(e-zasobów) powstających w ramach projektów:**

„Kształcenie i szkolenie zawodowe dostosowane do potrzeb zmieniającej się gospodarki, Wiedza Edukacja Rozwój” oraz “Tworzenie e-materiałów dydaktycznych do kształcenia ogólnego służących rozwijaniu kompetencji kluczowych”

Koalicja Otwartej Edukacji od lat wspiera polski rząd we wdrażaniu standardów otwartości przy tworzeniu zasobów edukacyjnych finansowanych ze środków publicznych.

Doceniamy fakt, że projekt e-podręczników jest kontynuowany i że w ramach ogłoszonych konkursów „Kształcenie i szkolenie zawodowe dostosowane do potrzeb zmieniającej się gospodarki, Wiedza Edukacja Rozwój”¹ oraz “Tworzenie e-materiałów dydaktycznych do kształcenia ogólnego służących rozwijaniu kompetencji kluczowych”² powstają dalsze zasoby edukacyjne, udostępniane w sposób otwarty. Doceniamy również to, że Ministerstwo Rozwoju przyjęło “Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze edukacji na lata 2014-2020”, zawierające wymagania dotyczące otwartości zasobów, które stosują się także do programu POWER.

Jednocześnie chcemy podkreślić, że wdrożenie tych wytycznych i wypracowanych wcześniej standardów otwartości jest we wspomnianych wyżej konkursach grantowych niepełne. Pragniemy więc przedstawić **Rekomendacje KOED dotyczące materiałów multimedialnych (e-zasobów) powstających w ramach powyższych projektów oraz podobnych przyszłych przedsięwzięć**. Rekomendacje obejmują kwestie prawne, metodyczne, technologiczne, finansowe i organizacyjne.

¹ <https://www.power.gov.pl/nabory/215-ksztalcenie-i-szkolenie-zawodowe-dostosowane-do-potrzeb-zmieniajacej-sie-gospodarki-8/>

² <https://efs.men.gov.pl/nabory/ogloszenie-o-konkursie-nr-powr-02-10-00-ip-02-00-00416-tworzenie-e-materiaLOW-dydaktycznych-do-ksztalcenia-ogolnego-sluzacych-rozwijaniu-kompetencji-kluczowych/>

Zasoby, które zostaną wytworzone w ramach obu konkursów mają stanowić wsparcie dla edukacji ogólnej i zawodowej w Polsce. Jej rozwój wymaga zaangażowania zarówno całego systemu oświaty, jak i sektora komercyjnego, co oznacza, że **podstawowe zasoby edukacyjne finansowane ze środków publicznych powinny być możliwe do swobodnego wykorzystania w sposób niekomercyjny, jak i komercyjny**. Tylko wtedy uda się sprostać rosnącemu zapotrzebowaniu na użyteczną, praktyczną i aktualną wiedzę oraz kompetencje niezbędne młodym ludziom do kształtowania własnej drogi zawodowej, udziału w życiu społecznym i publicznym. By zrealizować to zadanie, w projektach „Kształcenie i szkolenie zawodowe dostosowane do potrzeb zmieniającej się gospodarki, Wiedza Edukacja Rozwój” oraz “Tworzenie e-materiałów dydaktycznych do kształcenia ogólnego służących rozwijaniu kompetencji kluczowych” przyjęto wymogi dotyczące dostępności podobne do tych, które obowiązywały w przypadku e-podręczników w programie Cyfrowa Szkoła.

Rekomendacje Koalicji uwzględniają zarówno wnioski płynące z programu Cyfrowa Szkoła, jak i wiedzę wynikającą z kilkuletniego doświadczenia wspierania instytucji publicznych i prywatnych w zakresie wdrażania zasad otwartości zasobów edukacyjnych. Chcielibyśmy zwrócić uwagę na **ryzyka, jakie niosą za sobą zastosowane zapisy dotyczące praw autorskich** oraz zaproponować, w jaki sposób warto je doprecyzować i/lub wyjaśniać beneficjentom.

Rekomendacje prawne

Zapis zamieszczony w punkcie 11 regulaminu konkursu „Kształcenie i szkolenie zawodowe dostosowane do potrzeb zmieniającej się gospodarki, Wiedza Edukacja Rozwój” pozostawia beneficjentowi **zbyt dużą dowolność odejścia od wymogu otwartości zasobów w przypadku autorów, którzy nie zgadzają się na udostępnienie na wolnej licencji**. Zapis nie precyzuje, co oznaczają wyjątki ani “nieskuteczne negocjacje” w sprawie pozyskania odpowiednich praw autorskich.

Określony w punkcie 11 wyjątek, pozwalający na odejście od publikacji fragmentów zasobów na wolnych licencjach, powinien być dopuszczalny jedynie w ściśle określonych

przypadkach, jakimi są zasoby niezastępowalne - np. zasoby literackie, materiały źródłowe. Zostało to bezpieczniej wyrażone w punkcie 2.4.2 regulaminu konkursu “Tworzenie e-materiałów dydaktycznych do kształcenia ogólnego służących rozwijaniu kompetencji kluczowych”, gdzie **potencjalne wyjątki ograniczono jedynie do wytworzonych w XX i XXI wieku materiałów źródłowych.**

Dodatkowo, zapis o ewentualnym udostępnieniu zasobu “na zasadach określonych w ustawie (...) w celach edukacyjnych” nie jest wystarczająco precyzyjny - z perspektywy odbiorców tych materiałów nie będzie zrozumiałe, jaki zakres praw realnie im przysługuje. Proponujemy zastosowanie **wzoru licencji niewyłącznej na z góry określony minimalny zakres pól eksploatacji**, który pozwala beneficjentowi opublikować materiał (bez użycia wolnej licencji) i udzielić zgody na kopiowanie i wykorzystywanie go przez osoby trzecie w celach niekomercyjnych.

Poza koniecznością zadbania o prawne możliwości ponownego wykorzystania treści, Koalicja Otwartej Edukacji pragnie również zwrócić uwagę na znaczenie stosowania otwartych formatów dla plików zawierających treści edukacyjne. Zasoby powinny być **zawsze dostępne co najmniej w jednym z otwartych, edytowalnych formatów (odpowiednim dla danego typu treści)**, niezależnie od innych formatów, w których powstają lub w których będą prezentowane na docelowej platformie.

Rekomendacje w sprawie realizacji programu i wsparcia beneficjentów

Doceniamy wprowadzenie zapisów dotyczących stosowania **zasad uniwersalnego projektowania oraz cech technicznych platformy**, na której udostępniane będą e-zasoby. W szczególności ważne jest promowanie przez publiczną platformę dbałości o **metadane treści edukacyjnych oraz umożliwianie edycji zasobów już w jej ramach.** Uważamy, że publiczna platforma otwartych zasobów edukacyjnych ma najlepsze szanse stać się platformą wzorcową w zakresie opisu cyfrowych zasobów edukacyjnych przez inne podmioty, takie jak organizacje pozarządowe, uniwersytety czy firmy prywatne. Mamy nadzieję, że realizując projekt „e-

zasobów”, Ministerstwo Edukacji Narodowej poświęci również część swojej uwagi **rozwojowi i promocji tych standardów**.

Jednocześnie, zważywszy na problemy, jakie w tym zakresie przechodzili wykonawcy programu „e-podręczniki”, Koalicja rekomenduje wymaganie od wykonawców **nabycia odpowiedniej wiedzy z zakresu oceny statusu prawnego utworów, zasad negocjacji zakupu praw autorskich oraz stosowania licencji Creative Commons**, w szczególności w pracy z otwartymi zasobami edukacyjnymi. KOED zaleca także wprowadzenie wymogu **zewnętrznego audytu otwartości zasobów tworzonych ze środków publicznych**.

Podnoszenie kompetencji wykonawców projektów oraz przeprowadzenie audytu może być łatwiejsze do zorganizowania przez Ministerstwo poprzez zalecenie przejścia odpowiednich szkoleń, promocję materiałów instruktażowych lub współpracę z partnerami społecznymi.

Koalicja Otwartej Edukacji deklaruje gotowość pomocy i konsultacji w obszarze zagadnień przedstawionych w powyższych rekomendacjach.

Z wyrazami szacunku,

Kamil Śliwowski

Przewodniczący Prezydium Rady KOED

